Buổi sáng tiếp theo ở Tehran và ở Washington

Bởi Frank , 13 Tháng 4 2026

Buổi sáng tiếp theo ở Tehran và ở Washington

Các lựa chọn thực sự của nước Mỹ là gì, và tại sao không có lựa chọn nào tốt

> Sáu tuần sau khi bắt đầu chiến dịch mà chính quyền Trump gọi là “Chiến dịch Cơn thịnh nộ Sử thi” (Operation Epic Fury), điều đáng để chúng ta dừng lại và cân nhắc một câu hỏi mà các nhà lãnh đạo chiến tranh của Washington dường như không dám tự hỏi: chính xác thì chúng ta đã nghĩ điều gì sẽ xảy ra tiếp theo?

Cuộc tấn công ban đầu đã tước đi mạng sống của Lãnh tụ Tối cao Ali Khamenei và khơi mào cho một loạt hàng trăm tên lửa trả đũa cùng hàng ngàn máy bay không người lái từ Iran phóng khắp khu vực, gây ra thiệt hại trên diện rộng, hàng ngàn người chết ở Iran và Lebanon, hàng chục người chết ở Israel và các quốc gia vùng Vịnh Ả Rập, cùng hàng triệu người phải di tản. Eo biển Hormuz — nơi mà giờ đây mọi đứa trẻ ở một nền kinh tế phụ thuộc vào dầu mỏ đều biết là tuyến đường lưu thông của khoảng 1/5 lượng dầu mỏ và khí đốt toàn cầu — đã trở thành một chiến trường. Và sau 21 giờ đàm phán marathon tại Islamabad — cuộc gặp trực tiếp cấp cao nhất giữa Washington và Tehran kể từ cuộc Cách mạng Hồi giáo năm 1979 — cả hai bên đã rời đi mà không đạt được thỏa thuận nào.

And hiện tại chúng ta đang ở đây, vào ngày thứ 44. Vì vậy, với sự tỉnh táo và rõ ràng mà thời điểm này đòi hỏi, chúng ta hãy cùng xem xét các lựa chọn mà Hoa Kỳ đang phải đối mặt.

Lựa chọn một: Phong tỏa và áp lực tối đa, tăng đặt cược gấp đôi

Bộ Tư lệnh Trung ương Hoa Kỳ thông báo rằng lệnh phong tỏa đường biển đối với các cảng của Iran sẽ bắt đầu vào lúc 10:00 sáng thứ Hai (giờ miền Đông nước Mỹ). Đây là con đường theo chủ nghĩa cực đoan — một logic cho rằng những gì đã thất bại thì chỉ đơn giản là cần phải được áp dụng với một lực mạnh hơn.

Tôi đã từng nghe lập luận này trước đây. Tôi đã nghe nó vào năm 2003, khi những kiến trúc sư của cuộc Chiến tranh Iraq quả quyết với chúng ta rằng việc lật đổ Saddam sẽ kích hoạt một hiệu ứng domino dân chủ trên khắp thế giới Ả Rập. Tôi lại

nghe thấy nó trong giai đoạn cuối ở Afghanistan, khi một chính quyền khác tự thuyết phục bản thân rằng thêm một lần leo thang nữa, thêm một hạn chót nữa, sẽ mang lại sự đầu hàng mà chúng ta đã không thể có được suốt hai mươi năm qua. Áp lực tối đa có một hồ sơ thực nghiệm bướng bỉnh: nó tối đa hóa sự đau khổ và tối thiểu hóa các kết quả chiến lược.

Giá dầu đã tăng hơn 31% kể từ khi cuộc chiến bắt đầu, và một chuyên gia năng lượng quốc tế đã cảnh báo rằng mức giá tăng cao này có thể kéo dài cho đến cuối năm 2026 — bởi vì những thiệt hại đối với cơ sở hạ tầng và sự gián đoạn đối với các tuyến đường vận tải biển không thể được phục hồi chỉ sau một đêm. Một cuộc phong tỏa đường biển không chỉ gây áp lực lên Tehran; nó gây áp lực lên Tokyo, Seoul, Berlin và New Delhi. Nó gây áp lực lên người tiêu dùng Mỹ tại các trạm xăng. Nó trao cho Bắc Kinh, bên đã lặng lẽ định vị mình như một nhà trung gian hòa giải không thể thiếu, một món quà địa chính trị được gói trong một thùng dầu.

Còn bản thân Iran thì sao? Chế độ này, bất chấp những bất bình chính đáng của người dân — và những bất bình đó là có thật cũng như bén rễ sâu sắc — giờ đây đã được trao cho món quà quyền lực nhất mà bất kỳ chính quyền độc tài nào cũng có thể nhận được: một kẻ thù nước ngoài.

> Hãy tự đặt ra câu hỏi mà các nhà vạch ra kế hoạch chiến tranh của chúng ta dường như đã bỏ qua: nếu các thế lực nước ngoài ném bom các thành phố của bạn, ám sát lãnh tụ tối cao của bạn và phong tỏa các cảng biển của bạn, liệu bạn sẽ đứng lên chống lại chính phủ của mình — hay chống lại những người nước ngoài đang thực hiện cuộc ném bom đó?

Lựa chọn hai: Leo thang quân sự hướng tới thay đổi chế độ

Hoa Kỳ và Israel phát động các cuộc tấn công với tuyên bố nhằm mục đích mang lại sự thay đổi chế độ ở Iran và loại bỏ các chương trình tên lửa đạn đạo và hạt nhân của nước này. Đó rõ ràng là kế hoạch. Sáu tuần sau, chế độ này, dù bị tổn hại nghiêm trọng, vẫn chưa sụp đổ. Chương trình vũ khí hạt nhân AMAD của Iran trước đó đã bị đình chỉ theo sắc lệnh (fatwa) của chính ông Khamenei chống lại vũ khí hạt nhân — một sắc lệnh giờ đây đã trở nên vô nghĩa do cái chết của người ban hành nó trong một cuộc không kích. Những kẻ cứng rắn còn lại không chia sẻ sự kiềm chế mang tính thần học của những người tiền nhiệm.

Ảo tưởng rằng sức mạnh không quân của Mỹ có thể “tạo ra một chế độ tuân thủ, háo hức chấp nhận các điều khoản của Mỹ” — mượn cách diễn đạt từ một bài phân tích tôi viết vào tháng Hai — giờ đây đã được thử nghiệm theo cách trực tiếp nhất có thể, và câu trả lời là không. Iran không đầu hàng. Họ đã trả đũa. Họ đã làm gián đoạn thương mại toàn cầu. Họ đã huy động những gì còn lại trong mạng lưới đồng minh của mình. Hezbollah đã tham chiến trong vòng vài ngày, và lực lượng Houthi đã tiếp tục các cuộc tấn công bằng tên lửa và máy bay không người lái vào các tàu của Mỹ và Israel ở Biển Đỏ.

> Việc leo thang hơn nữa, bao gồm cả một chiến dịch trên bộ nhằm dùng vũ lực "mở cửa trở lại" eo biển, sẽ đại diện cho một trong những sai lầm chiến lược mang tính hệ quả nhất trong lịch sử nước Mỹ hiện đại — và nhìn vào quá khứ gần đây của chúng ta, điều đó quả là một tuyên bố có sức nặng.

Lựa chọn ba: Một lối thoát thông qua đàm phán đòi hỏi sự thực tế về các yêu sách của Mỹ

Các cuộc đàm phán đã sụp đổ sau khi Iran từ chối chấp nhận một số "lằn ranh đỏ" do chính quyền Trump đặt ra, bao gồm việc ngừng hoàn toàn việc làm giàu uranium, dỡ bỏ các cơ sở làm giàu lớn, thu hồi số uranium đã làm giàu ở mức độ cao của Iran, chấm dứt tài trợ cho các nhóm dân quân đồng minh và mở cửa hoàn toàn eo biển Hormuz mà không thu phí.

Đây là danh sách của một cường quốc theo chủ nghĩa cực đoan đòi hỏi sự đầu hàng hoàn toàn từ một đối thủ chưa bị đánh bại. Tehran, bất chấp nhiều thất bại, đã sống sót qua 8 năm chiến tranh với Iraq vào những năm 1980, hàng thập kỷ bị trừng phạt, việc các tướng lĩnh và nhà khoa học của họ bị ám sát, và giờ là 6 tuần hứng chịu các cuộc không kích dữ dội nhất mà họ phải đối mặt trong lịch sử hiện đại. Iran yêu cầu quyền kiểm soát eo biển Hormuz, bồi thường chiến tranh và một lệnh ngừng bắn trong khu vực bao gồm cả Lebanon. Hai danh sách này vẫn chưa thể dung hòa. Nhưng đó không phải là bằng chứng cho thấy đàm phán là bất khả thi — đó là bằng chứng cho thấy chưa bên nào phải chịu đủ nỗi đau để khiến sự thỏa hiệp có thể khả thi về mặt chính trị ở trong nước.

Lựa chọn thứ ba — một giải pháp đàm phán — vẫn là con đường duy nhất không kết thúc bằng một vũng lầy kéo dài hoặc một thảm họa khu vực rộng lớn hơn có sự tham

gia của Nga và Trung Quốc. Nhưng nó đòi hỏi Washington phải làm một điều mà cho đến nay họ tỏ ra ít quan tâm: phân biệt giữa các lợi ích an ninh cốt lõi và danh sách những mong muốn cực đoan của mình. Ngăn chặn Iran sở hữu vũ khí hạt nhân có chức năng hoạt động là một lợi ích chính đáng của Mỹ. Việc yêu cầu Tehran dỡ bỏ tất cả các máy ly tâm, trả tiền bồi thường, từ bỏ quyền kiểm soát eo biển và từ bỏ mọi ảnh hưởng trong khu vực — đó không phải là một lập trường đàm phán. Đó là một yêu cầu đầu hàng đối với một quốc gia chưa bị đánh bại.

Phó Tổng thống Vance đã để ngỏ khả năng một thỏa thuận vẫn có thể đạt được, khi tuyên bố: “Chúng ta sẽ xem liệu người Iran có chấp nhận nó hay không.” Điều đó, tốt nhất, không phải là một lời mở đầu ngoại giao. Pakistan — nước đã nổi lên như một nhà trung gian hòa giải then chốt và báo hiệu sự sẵn sàng tiếp tục đóng một vai trò nào đó — và Oman, từ lâu đã là một kênh hậu thuẫn lặng lẽ giữa Washington và Tehran, vẫn sẵn sàng. Câu hỏi đặt ra là liệu chính quyền này có đủ sự kiên nhẫn chiến lược để sử dụng họ hay không.

Một lời về những gì lịch sử dạy chúng ta

Tôi đã dành phần lớn sự nghiệp của mình để nghiên cứu về chính sách thất bại của Mỹ ở Trung Đông — chính xác là giá trị của hai cuốn sách. Căn bệnh tái phát không phải là do thiếu sức mạnh quân sự. Hoa Kỳ sở hữu, và đã liên tục chứng minh, một năng lực hủy diệt phi thường. Điều họ luôn thiếu là một lý thuyết về những gì sẽ diễn ra sau chiến tranh.

Điều gì diễn ra sau cuộc phong tỏa? Điều gì diễn ra sau chế độ, nếu nó sụp đổ? Ai sẽ lấp đầy khoảng trống quyền lực ở một quốc gia 93 triệu dân, có biên giới với Iraq, Afghanistan, Pakistan, Thổ Nhĩ Kỳ và vùng Caucasus? Các cuộc tấn công trả đũa của Iran chống lại các quốc gia vùng Vịnh Ả Rập — nhiều nước trong số đó gần đây đã tìm cách xích lại gần Tehran — có thể khiến Iran bị cô lập hơn nữa, nhưng cô lập không phải là sự ổn định. Một Iran sụp đổ sẽ là một thảm họa nhân đạo và một hố đen địa chính trị tiêu tốn các nguồn lực cũng như sự chú ý của nước Mỹ trong cả một thế hệ.

Washington đang phải đối mặt với một loạt lựa chọn: leo thang, đàm phán, hoặc chấp nhận một thế bế tắc kéo dài vừa hủy hoại nền kinh tế toàn cầu vừa làm giảm uy tín của Mỹ. Không có lựa chọn nào trong số này là tốt. Nhưng lựa chọn ít tồi tệ nhất vẫn là lựa chọn làm nhục nhã nhất đối với những phe diều hâu chiến tranh của chúng ta: một thỏa thuận không đòi hỏi sự đầu hàng hoàn toàn của Iran, cho phép cả hai bên tuyên bố một hình thức chiến thắng nào đó, và khôi phục các tuyến vận tải biển toàn cầu trước khi thiệt hại kinh tế trở nên không thể đảo ngược.

> Chủ nghĩa thực tế chưa bao giờ phổ biến ở đây. Nhưng so với các giải pháp thay thế, nó có một lợi thế rõ rệt là đôi khi nó đúng.

Nguồn: Leon Hadar

Thẻ

- Trump